

Olejniczak, Józef

Czwarte Spotkanie Staszicowskie w Pile

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 49/1, 159-161

2004

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZWARTE SPOTKANIE STASZICOWSKIE W PILE

Od 1997 r. Muzeum Stanisława Staszica w Pile organizuje tzw. Spotkania Staszicowskie, podczas których uczeni z różnych ośrodków naukowych referują nowe i najnowsze ustalenia dotyczące biografii znakomitego pilanina. Muzeum wypełnia w ten sposób jedno z podstawowych zadań muzeum biograficznego: pełne poznanie biografii patrona, jego dzieł i legendy. Bez współpracy badaczy reprezentujących różne dyscypliny z zakresu nauk humanistycznych i przyrodniczych nie byłoby to możliwe.

Czwarte Spotkanie Staszicowskie odbyło się w dniu 19 września 2003 r., jak zwykle w Pile. W programie sesji znalazło się w sumie trzynaście referatów i komunikatów. Prof. dr hab. Marian Skrzypek z Warszawy mówił o *Pacyfizmie Staszica na tle idei wiecznego pokoju w oświeceniu europejskim*. Zwrócił uwagę na źródła poglądów Staszica w tym zakresie, głównie francuskie, by następnie omówić najważniejsze założenia pacyfizmu Staszica, z jego ideą zrzeszenia narodów włącznie.

Drugi referat wygłosił dr Jacek Wójcicki z Warszawy. W referacie pt. „*Ground Zero*” oświeconych. Polskie wersje poematu Woltera o zagładzie Lizbony przedstawił okoliczności w jakich powstał wiersz Woltera, będący reakcją na straszliwe trzęsienie ziemi, które w 1755 r. zniszczyło stolicę Portugalii, omówił następnie polskie tłumaczenia tego poematu z epoki oświecenia, w tym trzy wersje przekładu Staszica – prozą i wierszem.

W dalszym ciągu tego bloku tematycznego dr Anna Łysiak-Łątkowska ze Szłupska mówiła o *Genezie wojny i początkach religii według „Rodu ludzkiego” Staszica*. Zwróciła przy tym uwagę, że według Staszica początków wyobrażeń religijnych należało szukać w ograniczoności ludzkiego poznania, którego naturalnym skutkiem było „bóstwienie” tego co nieznanne; wojna zaś była zdaniem Staszica nieodłącznym i koniecznym składnikiem dziejów ludzkich. Następnie dr Bronisław Treger z Warszawy referował temat: *Mechanizm socjologiczny absolutyzmu oświeconego i jego rozbiór w „Rodzie ludzkim” Staszica*. Autor scharakteryzował najpierw koncepcję historiozoficzną Staszica, w zestawieniu z koncepcją Woltera z jego *Wiekowi Ludwika XIV*, potem zaś przedstawił poglądy Staszica na przyczyny powstawania, wzrostu i upadku absolutyzmu. Referat prof. dr hab. Andrzeja Abramowicza z Łodzi dotyczył z kolei *Warsztatu etnologicznego Staszica*. Autor przedstawił uwagi wstępne do tego tematu, zwracając przede wszystkim uwagę na różnorodne materiały, które Staszic wykorzystał do odtworzenia najstarszych dziejów ludzkości, zwłaszcza na obszerną literaturę podróżniczą z różnych epok o ludach i krajach na różnych stopniach rozwoju.

Rozpoczynający kolejny blok tematyczny prof. dr hab. Zbigniew Wójcik z Warszawy, inicjator Spotkań Staszicowskich i stały ich uczestnik, mówił o *Kontaktach Staszica z Zamoyskimi i Sapiehami*. Podkreślił m.in. wyjątkową pozycję Staszica w tych magnackich domach i trwałość tych związków, zwrócił też uwagę na źródła finansowej pozycji Staszica. Z kolei mgr inż. Janusz Panasiewicz z Zamościa, pochodzący z rodziny współtworzącej dawniej wspólnotę wsi Staszicowskich na Hrubieszowszczyźnie, przedstawił referat pt.: *Próba zestawienia zmian w ustawie Towarzystwa Rolniczego Hrubieszowskiego do 1946 r.* Autor zwrócił uwagę m.in. na wyraźną różnicę w udokumentowaniu zmian w TRH: z jednej strony wymuszanych przez postęp cywilizacyjny (te zmiany nie budzą wątpliwości), z drugiej zaś zmian wymuszanych z powodów politycznych (w tym wypadku źródła są nieprecyzyjne). Mgr Maciej Usurski z Muzeum Stanisława Staszica w Pile omówił *Udział Staszica w pracach Rady Stanu Księstwa Warszawskiego w latach 1811–1813*, kontynuując temat rozpoczęty przed dwoma laty.

Dr Stanisław Czarniecki z Krakowa referował nt. *Jana Kasprowicza jako kontynuatora myśli wychowawczej Staszica*. Śledząc w biografii Kasprowicza elementy postawy obywatelskiej, charakterystycznej dla postawy Staszica, odnalazł je w działalności społecznej poety, m.in. w jego działalności we lwowskim Towarzystwie im. Stanisława Staszica na początku lat dziewięćdziesiątych XIX w., później zaś jako współtwórcy polskiej YMCA w latach dwudziestych XX w. Badający od kilku lat wielkopolskie wątki kultu Staszica prof. dr hab. Janusz Skoczylas z Poznania, tym razem omówił działalność *Towarzystwa „Staszyc”*, które działało w Poznaniu w latach 1888–1889. Towarzystwo to stawiało sobie za cel „szerzyć słowem i czynem zasady filantropii, oszczędności, życia towarzyskiego i pouczania się według zasad Staszica”. Mgr Józef Olejniczak z piłskiego Muzeum St. Staszica przedstawił referat pt. *Staszic wobec Rosji*. Autor omówił drogę, którą przeszedł Staszic w swym stosunku do Rosji od momentu, kiedy po raz pierwszy zetknął się z okrucieństwem wojsk rosyjskich w Polsce (w Pile w latach konfederacji barskiej) do epoki Królestwa Kongresowego, kiedy to w jego pismach pojawiła się idea panslawizmu.

W ostatniej chwili do programu sesji zgłoszono dwa komunikaty: prof. dr hab. Antoni S. Kleczkowski z Krakowa omówił *Paryskie i literaturowe inspiracje w Staszicowskim „Ziemiorodztwie Karpatów” i „Dzienniku podróży”*, m.in. zapowiadając rozwiązanie (w druku) nie objaśnionych dotąd skrótów not bibliograficznych w tekstach Staszica, do czego podstawą jest zachowany księgozbiór A.G. Wernera we Freibergu; dr hab. Robert Zaborowski z Warszawy mówił zaś o *Homerze Staszica*, uzupełniając kilkoma uwagami artykuł T. Sinki z 1926 r. nt. Staszicowskiego tłumaczenia *Iliady*.

Zgodnie z przyjętym założeniem materiały IV Spotkania Staszicowskiego zostaną opublikowane w kolejnym, czwartym już numerze „Zeszytów Staszicowskich”, który ukaże się na początku 2004 r.

Podczas sesji zaprezentowano również najnowszą publikację Muzeum St. Staszica: krytyczną edycję wiersza Woltera o trzęsieniu ziemi w Lizbonie wraz z jego polskimi przekładami z epoki oświecenia. Tom zawiera poemat Woltera w oryginale oraz przekłady Staszica – dwa prozą i jeden wierszem (1779, przed 1815, 1815), a także tłumaczenia Jacka I. Przybylskiego (1780) oraz Jana K.K. Chodaniego (1795). Autorem opracowania jest dr Jacek Wójcicki z Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie.

Józef Olejniczak
Muzeum St. Staszica
Piła

36-TY MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII FARMACJI

W dniach 24–27 września 2003 r. odbył się w Sinaia (Rumunia) międzynarodowy Kongres Historii Farmacji, którego organizatorem i gospodarzem było Rumuńskie Towarzystwo Historii Farmacji.

Międzynarodowe Kongresy Historii Farmacji odbywają się co 2 lata według pewnego ustalonego programu, kolejno w różnych krajach. Mają zwykle świetną oprawę i stanowią znaczące wydarzenie naukowe.

O organizację takich kongresów troszczy się Międzynarodowe Towarzystwo Historii Farmacji (IGGP = Internationale Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie), do którego należą krajowe towarzystwa historii farmacji, także Zespół Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego.

Uroczyste otwarcie 36-tego Międzynarodowego Kongresu Historii Farmacji w Sinaia odbyło się w dniu 25 września 2003 r. w Niebieskiej Sali hotelu New-Montana. Uczestników powitała w imieniu organizatorów pani prof. dr Ana Carata, prezes Rumuńskiego Towarzystwa Historii Farmacji, oddając następnie głos przedstawicielowi prezydenta Rumunii Jona Iliescu. Wyraził on radość z faktu, że obrady szacownego grona naukowego z całego świata odbywają się w Rumunii i zapewnił o wielkich staraniach władz państwowych o rozwój nauk. Następnie przemówienia powitalne wygłosił burmistrz miasta Sinai, prezes Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji prof. dr François Ledermann, prezydent Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji prof. dr Wolf-Dieter Müller-Jahnke, minister zdrowia Rumunii, dziekan Wydziału Farmaceutycznego w Bukareszcie.

Tematyka obrad kongresu w Sinai dotyczyła dwóch dziedzin: muzeologii farmaceutycznej oraz źródeł do badań z zakresu historii farmacji. Obok tych podstawowych tematów pojawiały się także inne zagadnienia.

Pierwszy dłuższy wykład plenarny wygłosił dr Constantin Iugulescu, były wieloletni prezes Rumuńskiego Towarzystwa Historii Farmacji. Przedstawił on